

Op pad langs Bredase Landgoederen

Auteur: Charles Aerssens

Baronie van Breda

Deze rondwandeling voert ons ten zuiden van Breda door de Baronie van Breda in de directe omgeving van Ulvenhout. We wandelen vanuit Uvenhout allereerst door het stroomgebied van het laagland riviertje de Mark. Langs deze nog deels gekanaliseerde waterloop bereiken we door het open landschap onder de A58 door het buurtschap Notsel. Vanhier steken we door naar de bosrijke omgeving van een tweetal buitenplaatsen: Landgoed Luchtenburg en Landgoed Hondsdonk. De route voert door deze landgoederen naar de N639, die we oversteken. Langs de noordoostelijke rand van het Chaamsche Bosch wandelen we door het buitengebied van het buurtschap Geersbroek naar het Landgoed Anneville, met zijn opmerkelijk verleden. Ook de troetel eik, 'Boom van het jaar 2018' in de middenberm van de A58 komt in beeld. Van hier leidt de wandeling ons langs de oostkant van Ulvenhout door het Ulvenhoutsche Bosch terug naar het vertrekpunt.

Routebeschrijving

1. We vertrekken vanaf de St. Laurentiuskerk in het centrum van Ulvenhout. Staande met de rug naar de kerk wandelen we naar rechts door de Dorpstraat tot aan de eerste straat aan de rechterzijde bij KNP26. Hier gaat de route rechtsaf (Pastoor Vermuntstraat). Deze eenrichting straat richting de parkeerplaats Withof lopen we helemaal uit. Aangekomen op de T-splitsing met Markdal gaan we naar links en volgen deze straat een tiental meters tot aan de ANWB-paddenstoel. Hier slaan we rechtsaf en volgen het asfalt langs de houtwal naar het riviertje de Mark. Bij het bruggetjes aangekomen slaan we voor het bruggetje linksaf en volgen op de oostelijke oever het pad langs de waterloop stroomopwaarts. We negeren na goed 1,5 kilometer KNP43 en blijven de Mark volgen. Aan de overzijde van het water hebben we nu zicht op het voormalige sanatorium en medisch centrum De Klokkenberg. Dan bereiken we het tunneltje onder de A58, waar de route met een bocht onder de snelweg doorgaat. We komen nu bij KNP44 aan een asfaltweg (Daesdonkseweg).
2. We volgen deze Daesdonkseweg naar links tot aan de T-splitsing met de Notselseweg, Rechtsaf gaat hier onze route over de klinkers door het even verderop gelegen buurtschap Notsel met een twintigtal huizen. We wandelen de Notselseweg helemaal uit tot we op de Strijbeekseweg met vrij liggende fietspaden uitkomen. Hier steken we over en kiezen voor de route rechtsaf. Direct achter het bedrijfspand aan onze linkerkant slaan we linksaf. Het asfalt gaat over in een zandpad. Naar links volgen we de groengele markering van het wandelrouten netwerk door een bomenlaantje. Op een zandpad met fietspad (Heistraat) aangekomen steken we recht over en volgen het pad met aan de rechterzijde open landschap tot aan de T-splitsing met een bospad. Hier gaat onze route rechtsaf en we hebben aan onze linkerkant de Kruisvijver, gelegen op de grens van Landgoed Luchtenburg en Landgoed de Hondsdonk. We passeren een majestueuze beukenboom en blijven op het bospad tot we KNP52 bereiken. Hier vinden we aan de linkerkant midden in het beukenbos nog een vijver liggen met ernaast haast verscholen een vervallen ijskelder. De moeite waard hier even het bos in te lopen!

3. Bij KNP52 slaan we linksaf en wandelen verder over de onverharde weg (Hondsdonkse Weg). We zijn nu midden op Landgoed Hondsdonk. We volgen deze onverharde weg en passeren aan onze linkerzijde een ven en verderop opnieuw de Kruisvijver. De route voert ons langs De Werkhoef. Met de bocht naar rechts door een bomenlaantje hebben we in zuidelijke richting over de weilanden zicht op het Huis Hondsdonk. Op een kruising van bospaden aangekomen kiezen we voor het groengele gemarkeerde bospad rechthout. (Hier verloopt ook de markering van het Grenslandpad!) Opletten: niet naar links of rechts aanhouden! Aan het einde van dit pad komen we uit op de drukke Chaamse Weg van Ulvenhout naar Chaam. Hier oversteken en even naar links. We nemen het pad naar rechts achter het afsluithek en passeren nu de Chaamsche Beek. We negeren de paden aan de rechterzijde en nemen het eerste pad naar links. We wandelen langs de noordwestrand van het Chaamsche Bosch langs weilanden met houtwallen. Het pad buigt af naar links en gaat over in asfalt. Aan het einde van deze weg bij het kassencomplex komen we op de Valkenburgseweg bij KNP51, waar we even naar rechts afslaan. Voor de bomenrij aan de linkerzijde slaan we linksaf en volgen de grasbaan achter de bebouwing door tot we op de Geersbroekseweg uitkomen. Hier gaat de route rechtsaf over de Klinkerweg tot we aankomen bij KNP36, waar we naar links de verwijzing naar Koetshuis Anneville volgen.
4. Langs het afsluithek komen we op Landgoed Anneville. De Annevillelaan brengt ons tot bij de villa met koetshuis, die vooral bekend is uit de laatste maanden van WOII als na de bevrijding van Zuid-Nederland Anneville het verblijf is van Z.K.H. Prins Bernhard, die zijn hoofdkwartier in Breda heeft, en daarna zes weken de residentie van H.M. Koningin Wilhelmina wordt. Over het landgoed leidt de route ons naar links en rechts tot we na het toegangshek tot Landgoed Anneville bij KNP81 het landgoed verlaten. Rechtsaf wandelen we over het asfalt tot we boven op het viaduct met de A58 komen. Naar rechts zien we op een 10-tal meter in de middenberm van de snelweg een iconische, meer dan 180 jaar oude inlandse eik staan, die 'Boom van het Jaar 2018' is geworden. De rest van eiken heeft bij de aanlag van de A59 moeten wijken! Onder aan het viaduct slaan we rechtsaf het klinkerpad in om dan in de bocht linksaf het voetpad te nemen. Door een bomenlaantje en open terrein bereiken we de bebouwing van Ulvenhout aan de Kraaijenbergsestraat. Rechtsaf wandelen we deze straat helemaal uit tot aan de Geersbroekseweg. Hier gaat de route scherp naar links. We bereiken even verderop Auberge De Fazanterie. Hier op de kruising van de Huisdreef, St. Annadreef en Kerkdreef bij KNP29 gaat onze route inksaf over de Kerkdreef. Op de Kerkdreef passeren we KNP30 en KNP28 om na ongeveer 500 meter met de bocht naar rechts voorbij aan KNP3 rechthout de Torendreef te blijven volgen tot aan KNP2. Op dit kruispunt van paden slaan we linksaf. Bij de huizen links even naar rechts en dan direct naar links komen we uit op het plantsoen van de Bladerstraat. De Bladerstraat helemaal uitlopend en alle zijstraten negerend komen we in het centrum van Ulvenhout. Rechts zien we de St. Laurenskerk, startpunt van onze rondwandeling.

Praktische informatie

Lengte van de wandeling

15 km

Start- en eindpunt

St. Laurentiuskerk

Dorpstraat 42

4851 CM Ulvenhout

Openbaar vervoer

Bus 132 Arriva
Breda ? Baarle-Nassau
Bushalte Dorpsplein
4851 AG Ulvenhout

Parkeren

Centrum Ulvenhout
Withof
4851 AG Ulvenhout

Horeca onderweg

- o Ulvenhout heeft een aantal horecagelegenheden in het centrum.
- o Uitspanning De Fazanterie, Sint Annadreef 2, 4851 RC Ulvenhout
- o Op enkele punten onderweg zijn banken en picknickplaatsen ingericht.

Achtergrondinformatie

'Poosplaatsen' in het Markdal

'Poosplaatsen' is een kunstproject van Pien Storm van Leeuwen (1945-2020). In dit project staat 'poëzie' en 'verpozen' in relatie tot een bepaalde plek. In het Markdal verbindt haar kunstproject 'De Mark en de stad Breda' op innovatieve wijze het historisch landschap met de poëzie, als een manier waarop de mens het landschap ervaart. De kunstenaar ontwerpt arduinstenen zitelementen en ze gebruikt zwerfkeien, waarin teksten van dichters gebeiteld worden. Ze zijn in het landschap geplaatst op locaties, die voor dichters een inspiratiebron zijn. In de bovenloop van De Mark, vol vergezichten en verhalen, vatten ze het landschap in een levende beeldtaal. Deze 'bikkelharde dichtregels te velde', gebeiteld in steen en geïnspireerd door de plek zelf, nodigen ons als passant uit om stil te staan bij het landschap en bij de betekenis ervan in heden en verleden. Op deze wandelroute langs De Mark passeren we een tweetal poosplaatsen, die met hun poëzie aanzetten tot bezinning en waardering. Het zijn een arduinen poëziebank en een zwerfsteen met een gedicht van Pieter Luijckx.

Landgoed De Klokkenberg

Hier wordt het beeld bepaald door het voormalig sanatorium en medisch centrum De Klokkenberg. Het oorspronkelijke gebouw heeft een imposante samenhangende stedenbouwkundige opzet naar een ontwerp van de architecten Cornelis Hubertus de Bever (1897-1965) en Cornelis Marie van Moorsel (1892-1962). Het gebouwencomplex heeft daardoor een hoge bovenregionale architectuurhistorische waarde door de gedetailleerde architectuur in de stijl van de Delftse school. Het complex heeft een opvallende plattegrond, waarvan het hoofdgebouw met de imposante 350 meter lange gevel aan de zuidzijde zicht heeft op de Mark. In 2001 verliest De Klokkenberg haar medische functie en wordt het complex door de Gemeente Breda aangewezen als monument. Nu is het complex met behoud van het historische karakter omgebouwd tot Landgoed De Klokkenberg met luxe appartementen.

Landgoed Luchtenburg

Dit landgoed is ontstaan in het jaar 1518, als Graaf Hendrik III van Nassau, Heer van Breda, 15 bunder heide en 'wildert' uitgeeft aan zijn rentmeester Hendrik Montens, die vooral bekend is gebleven door zijn aanleg van het Bredase Mastbos in opdracht van Graaf Hendrik III. Uit vergelijkingen met een zeer gedetailleerde landkaart van Luchtenburg uit 1802, vervaardigd door landmeter J. Dodument uit Brussel, blijkt dat de omgeving van Luchtenburg in tweehonderd jaar tijd nauwelijks is veranderd en je waant je dan ook met enige fantasie in een landschap van omstreeks 1800. Op het landgoed bevindt zich nog een aantal authentieke panden, zoals het van oorsprong 17e eeuwse landhuis, diverse hoeven, een bakhuis en een tiendschuur.

Landgoed Hondsdonk

Hondsdonk wordt al in een akte van 1364 vermeld. Er is dan sprake van een boerderij die eigendom is van de Bredase schepen Claeus van Oekel. In 1625 brandt de boerderij af en in 1657 is er in een overdrachtsakte gesproken van een nieuwe woning, op een iets gewijzigde plaats met schuur, kooien, een hof en bogaard, landerijen, weiden, turfvelden, bossen en de erven daar omheen. In 1702 wordt de hoeve uitgebreid totdat in 1795 het huidige landhuis wordt gebouwd. Het is dan Lucas Willem Philip, Baron van der Borch, Adjudant-Generaal van erfstadhouder Willem V van Oranje-Nassau, die dit huis in Empirestijl laat opbouwen. Omstreeks 1840 wordt een klokkentorentje op het huis geplaatst, afkomstig van het nabijgelegen Huis Luchtenburg. Een houten duiventil en twee siervazen met mythologische figuren zijn bij de voorzijde van het huis te vinden. De tuin is aangelegd in Engelse landschapsstijl in opdracht Henriëtte van der Borch - van der Heim (1806-1884) en dateert van omstreeks 1842. Zij ontwerpt ook het op een cottage gelijkend boerderijtje (1843). In 1919 komt het landgoed in bezit van Jhr. Mr. Willem Ludovicus Franciscus Prisse (1880-1951) en de Familie Prisse heeft het nog steeds in eigendom.

Landgoed Anneville

Dit Landgoed is in 1844 gesticht door Antoine Ferdinand Gaspar Prosper Cuypers van Velthoven (1803-1882) in de buurtschap Geersbroek. Hij breidt de pachtboerderij uit met Herenkamer en in 1851 laat hij een landhuis bouwen naar het ontwerp van de Brusselse architect Antoine Trappeniers (1824-1887). Het oorspronkelijk park stamt uit 1865 en was kleiner dan het huidige. Tot omstreeks 1920 is het landhuis gebruikt voor bewoning door verschillende eigenaren. Daarna huurt de Bredase hotelier Coumans het landhuis Anneville en begint er een hotel-restaurant en theeschenkerij in. De laatste maanden van WOII wordt Anneville door de Duitsers gevorderd. Na de bevrijding van Zuid-Nederland in oktober 1944 heeft Prins Bernhard er zijn hoofdkwartier tot eind april 1945. Daarna wordt Anneville op 3 mei 1945 ongeveer zes weken de residentie van Koningin Wilhelmina, die hier het nieuws van de capitulatie van de Duitsers in Nederland verneemt. Na haar vertrek is het landhuis opnieuw in gebruik als hotel-restaurant en conferentieoord. Vanaf 1955 wordt het achtereenvolgens gehuurd door Thomsen's Verenigde Havenbedrijven uit Rotterdam, de Outward Bound Zee- en Bergscholen Nederland en Rentmeesterkantoor Pieck van Hoven. In de periode van 1997 tot 2000 is het Koetshuis grotendeels gerestaureerd en gerenoveerd. De exploitatie van het huidige congrescentrum Koetshuis Anneville is in handen van de familie De Constant Rebecque, eigenaar van Anneville, die nog steeds op het landgoed woont.

Ulvenhoutse Bos

Het is een van de oudste bossen van ons land met natte broekbossen en eiken-beukenbossen, die hier al sinds de Middeleeuwen hebben gestaan. Begin 1400 komt dit bosgebied in handen van het Huis Nassau. Eind 19de eeuw worden de meeste bossen rondom Breda eigendom van de Staat, die later worden overgedragen aan Staatsbosbeheer. Het bos ligt in het stoomgebied van de Broekloop en de Bavelsche Leij, zijbeekjes van de Mark. De bodem bestaat uit slecht doorlatende, kalkrijke leemlagen, die voor een hoge waterspiegel zorgen. Om het natte bos beter te kunnen exploiteren zijn in het verleden greppels gegraven en worden de bomen op de tussenliggende hogere delen (rabatten) geplaatst. Dit patroon is nog steeds in het bos aanwezig. Het oude bos heeft een hoge natuurwaarde met een rijke flora en fauna. Je vindt er witte klaverzuring, slanke sleutelbloem, bosanemoon, grote keverorchis, geel nagelkruid en de zeldzame eenbes. Een nog grotere bijzonderheid is de witte rapunzel. Het is een kruid, dat tot de klokjesfamilie behoort en tot de grootste populatie van Nederland behoort. De vogelbevolking is talrijk met broedvogels als kleine bonte specht, zwarte specht, boomklever en appelvink, bosuil en gekraagde roodstaart. Daarnaast broeden hier de nodige roofvogels als havik en buizerd.

4 **Neem een abonnement!**
Meer dan 1500 wandelkaarten

voor slechts
€ 13,50